

Billedets kraft

Af Benny Vindelev, projektleder for den kirkelige undervisning af børn og unge i Aalborg Budolfi provsti.

Kirkens klokker falder i slag, og en ny dag tager sin begyndelse. I dag skal konfirmanderne arbejde med flere sprog - billedets sprog og ordets sprog. Tilsammen skaber det læring, indsigt og erfaring.

Et hold konfirmander sidder bænket ved afdækkede borde med en klump ler, lidt vand, et par plastikhandsker og en halv tøjklamme i træ foran sig. Der er en stemning af opmærksomhed, da rummet er forvandlet til noget andet end et klasselokale. Det ligger i luften, at de skal have fingrene i noget. De unge kan næsten ikke vente med at få at vide, hvad der skal ske. Men de må vente, for der skal først sættes ord på indholdet og gives nødvendig instruktion.

På tavlen bliver der skrevet et eneste ord. Mennesket. Der udfolder sig en samtale om, hvem vi er, og hvorfor vi bliver så forskellige. »Hvilke forhold, begivenheder, situationer og personer er med til at forme vores liv?« spørger præsten. Der kommer en lang liste på tavlen, mens de stadig venter på at få fingrene i noget. De nævner bl.a. ens hjem, opdragelsen, en lærer på skolen, en fodboldtræner, en kæreste, sorgen over at miste, ægteskabet, en nær ven, skilsmisse, stofmisbrug og utroskab. Nu er det konfirmandernes opgave at forme et menneske symboliseret i et ansigt, der udstråler en særlig livshistorie. Ikke dem selv, men et andet menneske.

»Der er en skabende ro i lokalet, hvor det ene ansigt efter det andet får nye træk og udtryk.«

Efter lidt teknisk instruktion tager de handsker på, og de unge bemægtiger sig materialet. Langsomt dannes et ansigt med øjne, ører, næse mund. Et levende udtryk opstår. Der er en skabende ro i lokalet, hvor det ene ansigt efter det andet får nye træk og udtryk. Fingre arbejder med det fugtige materiale, så det gennem formningen også bliver et billede i konfirmandernes indre hukommelse. Omkring bordene skriver de om personen. De giver mennesket navn og beskriver ganske kort de begivenheder, der har betydet alt på godt og ondt. Fx »Min far og mor har ikke taget sig godt af mig. Mine bedsteforældre kom til at betyde alt for mig«. »Det blev et sår på sjælen, da min far og mor blev skilt«. »Mit tætte forhold til mine søskende fik stor betydning for min livshistorie«. »Selvom jeg har mistet min kone, har mit liv været godt med børn og børnebørn«. Som det eneste af alle ansigter er ét af dem malet i guldfarve med teksten »Jeg fik søm i mine fødder på korset og kan ikke andet end at elske livet og tilgive mennesker«.

Til sidst tegnes, klippes og limes fine fodspor med hjerter som symbol på menneskers livsvandring, og hvad der binder os sammen. Hele deres produktion opsættes på bemalede plader savet og samlet i en form, så den fremstår som »konfirmandernes altertavle«. Værket bliver udstillet gennem flere måneder i kirkerummet.

»Nu er det konfirmandernes opgave at forme et menneske symboliseret i et ansigt, der udstråler en særlig livshistorie. Ikke dem selv, men et andet menneske.«

Ord og billede

I ovennævnte eksempel anvendes en varieret arbejdsform, der både består af samtale, refleksion, tavleundervisning, billeddannelse og skrivning. I samarbejde med konfirmanderne samles en række indtryk til temaet, der får et konkret figurativt udtryk i en række meget forskellige ansigter med livsfortælling. Flere sprog er på spil, ligesom de unge har brugt deres mund, ører, øjne og hænder. Dermed bliver både hukommelsen og læringen forstærket. Som en konfirmand sagde i samtale med en journalist:

»Det har haft stor indflydelse, at jeg har fået lov til at arbejde med tingene selv. Man begynder at tænke mere over tingene, når man selv har arbejdet med dem. Jeg husker det, vi har lært, bedre«.

Både ord og billede bør betragtes som nødvendige elementer i en skabende proces udfoldet i et sammenhængende forløb. De to udtryksformer er ikke modsætninger og bør ikke vurderes med forskellig værdi i den pædagogiske praksis. Billeder og figurer kan også være »talende«, ligesom ord kan være »billeddannende«. I bogen »Synets teologi« skriver lektor, dr.theol. Svend Bjerg, at »billeder gør så meget (...) de kan fungere som en venlig følgesvend, en vejleder og hjælper i livet. Billeder kan læses såvel som ord. Ved aflæsning af billedet kan det meget vel vise sig, at det kan bistå os i vores orientering mod Gud på en måde, der er fuldt så præcis som den verbale vejledning«.

»Det har haft stor indflydelse, at jeg har fået lov til at arbejde med tingene selv. Man begynder at tænke mere over tingene, når man selv har arbejdet med dem. Jeg husker det, vi har lært, bedre«.

Til tider kan billedet være stærkere end det verbale. Omvendt kan ord, der bliver til fortælling, danne uforglemmelige billeder. Det kender vi fra bibelske tekster. I historien om brødrene Kain og Abel opstår der dødelig konflikt mellem dem. Det skete, fordi Abels offerrøg steg lige op til Gud, mens røgen fra Kains offerbål sneg sig langs jorden. Men det står der intet om i 1. Mosebog, kap. 4. Der står, at »Gud tog imod Abels offergave«. Når vi har billedet af offerrøgen, er det, fordi det ofte har været fremstillet på den måde i billeder fra kunstens verden.

Sindets galleri

Vi kunne opfatte vores sind som en slags galleri, hvor der overlever mange motiver og sanselige øjeblikke fra det levede liv. I kirkens undervisning bør vi have stærk fokus på, hvilke billeder børn og unge har hængende i det indre. Om det

er sanseindtryk formet af flygtighed eller fordybelse. Vi lever i en billedverden, hvor utallige visuelle indtryk passerer forbi vores indre blik hver dag. Ikke mindst på mobilskærme flimrer det afsted døgnet rundt. Derfor må vi værne om de livslange motiver. Billeder og historier, der reflekterer tro og eksistens, og som børn og unge kan være i samtale med. Aftryk, der lyser op i »sindets galleri«, og som kan have betydning for de nye generationers identitet, dannelse og erkendelse af ny viden. I den sammenhæng har selvfremstillede billeder en særlig kraft, fordi de er skabt af personen selv i en sanseaktiverende proces. I bedste fald kan disse indre motiver blive noget, vi kan orientere os ud fra, som et maleri i vores stue vi ikke kan undvære, fordi vi er vokset sammen med det. Tidligere højskoleforstander fra Askov, Knud Hansen, har fremhævet, at et billede kan være mere nærgående end et forbillede. Fordi det har en skabende kraft, der virker frembringende på den, der har billedet i sig. Det virker indefra og har magt ved sin blotte eksistens. I kirkens forskellige undervisningsforløb gælder det om at sætte flere sprog og sanser i spil, så indholdet får styrke og relevans. Billeder, der har en sandhedsværdi og kan hænges op i sindets galleri, og som børn og unge kan trække på i livets mange sammenhænge.

Billedarbejde i et undervisningsforløb kan være ganske kort med enkle materialer eller længere og mere omfattende i sin form. Det kræver fx kun 14 minutter for børn og unge at lave en engel af tre stykker køkkenrulle og tre hvide piberensere. Til konkret inspiration henviser jeg til min håndbog »Med hjerne, mund og hænder«. I anden del er der forslag til læringsaktiviteter af kortere eller længere varighed.